
Včera to spustili

Malé telefonní drama

Roman Sikora

Osoby:

VANĚK
VAŇKOVÁ
ESTĚBÁK
NĚKOLIK HLASŮ
ZPĚVAČKA UPÍR
KARDINÁL
BISKUP VLKODLAK
GENERÁLNÍ
TAJEMNÍK

Za námět děkuji Liboru Vodičkovi, za podnětné nápady taktéž jemu a Petru Minaříkovi.

1.

(VANĚK, VAŇKOVÁ. VAŇKOVÁ plete. VANĚK píše na stroji.)

Byt opozičního předáka v nejmenované zemi, pátek 17. listopadu 1989 15:30

- VAŇKOVÁ: Co píšeš, Bedřichu?
- VANĚK: Píšu esej, Mileno.
- VAŇKOVÁ: Politický?
- VANĚK: Ovšem. A také o lidské identitě.
- VAŇKOVÁ: To je dobře, Josefe. Jen piš, piš. Možná tě za to zase zavřou.
- VANĚK: Ba ne, nezavřou. Domnívám se, že ne.
- VAŇKOVÁ: To je škoda.
- VANĚK: Proč?
- VAŇKOVÁ: Posílala bych ti jabka, hrušky a pomeranče. Když je seženu.
- VANĚK: Nezavřou. Domnívám se, že vane vítr pozvolných změn. A ovoce ke mě stejně nikdy neprošlo.
- VAŇKOVÁ: Ale bylo to hezké. Když jsem ti je posílala.
- VANĚK: Už mě bolí ruce.
- VAŇKOVÁ: Je moc dobře, že jsi za poslední honorář z Paříže koupil tiskárnu pro naši samizdatovou redakci a ne ten drahý mercedes, jak jsi původně chtěl.
- VANĚK: Ano, moc dobře. K čemu by nám peníze byly? Výplata z pivovaru nám úplně postačí.
- (Zvoní telefon. VANĚK zvedne.)*
- VANĚK: Vaněk.
- HLAS: To jsem rád, že vás slyším, pane Vaněk. Tady Štěpán. Však víte který.
- VANĚK: Dobrý den, soudruhu.
- HLAS: Ale jakýpak soudruhu! Vy se na mě ještě zlobíte, že jo? Myslíte si, že jsem vás dal zavřít, že jo? Stejně to nebylo nadlouho. Vždyť jste byl doma natošup, že jo? Osobně jsem se zasadil o vaše propuštění. A stejně jsem vás nedal zavřít já. To generální a všichni ti hrozní zločinci kolem něho. Ti staří troubové, že jo? Vůbec nemají smysl pro realitu. Chtěl jsem se jenom zeptat, nepotřebujete něco? Nechcete nový byt? Lepší práci? To pořád koulíte v pivovaru?
- VANĚK: Pořád.
- HLAS: A kdo přikuluje? Jiří?
- VANĚK: Ano.
- HLAS: A nechce taky on lepší práci, větší byt?
- VANĚK: To nevím.

HLAS: No dobrá. Jestli něco potřebujete, opravdu si řekněte. Jen nebuďte zbytečně skromný. Já jsem byl přece vždycky férový chlap.

VANĚK: Ano.

HLAS: Tak vidíte.

VANĚK: Ano.

HLAS: A kdybyste něco potřeboval, klidně zavolejte. Však víte kam. Teď když se z nás stali přátelé. Kdo ví, co se může stát, že jo? Třeba jednou budete třeba prezident, že jo? A třeba budu já disident, že jo? Však jsme lidi, že jo?

VANĚK: Ano.

HLAS: Tak se mějte. Už vás nebudu zdržovat od práce. Co vlastně děláte? Píšete, co?

VANĚK: Ano. Esej.

HLAS: Politický?

VANĚK: Ano.

HLAS: Tak jen pište. Jen pište. Jste hlava otevřená, tak jen pište. A co na demonstraci? Chystáte se? Však víte, na tu studentskou.

VANĚK: Ne. Hlídkají mě a nepouštějí z domu.

HLAS: Syčáci, že jo? Však on už jim to někdo zatrhne, že jo? A pozdravujte paní Milenu.

VANĚK: Ano, vyřídím.

HLAS: Tak nashle. A mějte mě aspoň trochu rád. Copak mě nemůžete mít rád?

VANĚK: Tak já to zkusím.

HLAS: Moc, moc vám děkuju. Nashle.

VANĚK: Na shledanou.

(Položí.)

VAŇKOVÁ: Kdo to byl, Karle?

VANĚK: Vedoucí tajemník Městského výboru Strany. Štěpán.

VAŇKOVÁ: A co chtěl?

VANĚK: Mám tě pozdravovat.

VAŇKOVÁ: To je divné.

VANĚK: Asi se něco děje. Ale co? Možná bych měl o něčem vědět a nevím. Co se to vlastně jenom může dít?

VAŇKOVÁ: A co myslíš, že by to tak mohlo být?

VANĚK: Možná mě zase zavřou.
VAŇKOVÁ: Tak to je dobře, ne?
VANĚK: Ale stejně, stejně je to velmi, velmi podivné.

Song č. 1

Zvědavost

Co se to děje?! Co se to děje?!
Přichází bouře či jen víchř věje?
Žene se orkán či hoří stodola,
anebo prťavý prďola hlavu zvedá
zezdola.

Zvědavost hlodá, jak myška polní,
jak cvrček cvrká, jako slon troubí,
možná, že to příjemně fouká
vánek smetanové změny.

Vy čistých srdcí, na pravdu vzpomeňte,
pro ni pak zhyňte či hřbety ohněte.

Kdopak se to
asi bude smát?
Kdopak asi
na konci bude stát
vzpřímený?

Zvědavost hlodá, jak myška polní,
jak cvrček cvrká, jako slon troubí,
možná, že to příjemně fouká
vánek smetanové změny.

Co se to děje!?! Co se to děje!?!
Když ticho je ve stepi a vzduch se nechvěje.
Co se to děje?! Co se to děje?!
Když kozák je zpitý a dělník spí?
Co se to děje?! Co se to děje?!
Když nikdo nekřičí a nahlas nekleje.
Co se to děje?! Co se to děje?!
Když pán se usmívá a k noze se lísá.

Zvědavost hlodá, jak myška polní,
jak cvrček cvrká, jako slon troubí,
možná, že to příjemně fouká
vánek smetanové změny.

(VANĚK, VAŇKOVÁ. VANĚK neklidně přechází po místnosti.)

Byt opozičního předáka v nejmenované zemi, pátek 17. listopadu 1989 16:00

VANĚK: Co se to jenom děje? Co se to jenom děje, o čem bych měl vědět a nevím? Něco se děje. Jsem z toho neklidný.

VAŇKOVÁ: Pojd' sem.

(VANĚK provede. VAŇKOVÁ mu přiměřuje svetr.)

VAŇKOVÁ: No představ si, Jindřichu, už je to skoro hotové. Blíží se zima, takový svetr na zimu, to je, panečku, věc.

VANĚK: Svetr na zimu teď není důležitý, Mileno. Něco se děje a já nevím co. To je důležité.

VAŇKOVÁ: Ale jak by svetr na zimu nebyl důležitý, Roberte? A přestaň už s tím přecházením. Rozčiluje mě to. Nemůžu se soustředit. Piš radši esej. O identitě třeba.

VANĚK: Máš pravdu, Mileno. Ale stejně...

VAŇKOVÁ: Jsem přesvědčena, že kdyby se dělo něco opravdu důležitého, určitě bys o tom věděl mezi prvními. Máš tolik přátel. A to i za hranicemi. Vždyť si každý den pouštíme Rádio Svobodná Evropa. A ta přece nikdy nelže.

VANĚK: Nelže, ale píská. Poněvadž ji ruší. Mohli jsme třeba něco přeslechnout.

VAŇKOVÁ: Tolik to zase nepíská.

VANĚK: Tolik ne, ale stejně to píská dost na to, abychom mohli něco přeslechnout.

VAŇKOVÁ: Já rozuměla vždycky všemu.

VANĚK: A vidíš to! Já ne! Tenkrát, když bouchnul Černobyl, nerozuměl jsem měsíc ani slovu, poněvadž pískali ještě víc.

VAŇKOVÁ: Píská ti v uchu.

VANĚK: Mě že píská v uchu? Píská Svobodná Evropa.

VAŇKOVÁ: V uchu ti píská. Evropa nepíská.

VANĚK: Evropa že nepíská?! Tak si to poslechni. (Zapne rádio.) Tak píská nebo nepíská?

SVOBODNÁ EVROPA: Jsem svobodná Evropa. Jsem nejsvobodnější z Evrop. Jsem tak svobodná Evropa, že si můžu dělat co chci. Jsem tak svobodná Evropa, že se můžu od své svobody úplně osvobodit...

VANĚK (vypne rádio): Nepíská. Je to divné. Už ani Svobodná Evropa nepíská. Skoro to vypadá...

VAŇKOVÁ: V uchu ti teď nepíská. Je to skoro zázrak, že ti v uchu nepíská, protože ti v něm pískalo vždycky.

VANĚK: Skoro to vypadá, jako by to někdo odpískal.

VANĚKOVÁ: Evropa nikdy nic neodpískala. A už vůbec ne Svobodná.

VANĚK: A co Mnichov?

VANĚKOVÁ: Co Mnichov? Odtamtud přece vysílá Svobodná Evropa. A odkud by měla vysílat?

VANĚK: Ale já myslím Mnichovskou dohodu.

VANĚKOVÁ: Mnichovskou dohodu sem netahej. Teď odtamtud vysílá Svobodná Evropa, tak jakápak mnichovská dohoda. V uchu ti píská.

(Zvoní telefon. VANĚK strne.)

VANĚKOVÁ: A co si dáš dneska k večeři? Tak slyšíš? Nebo ti ohřeju guláš z před týdne.

(VANĚK jde k telefonu.)

VANĚK: Vaněk.

HLAS: Vaněk? Tak to je v pořádku. Tady sekce třináct. Mám pro vás instrukce. Pište si.

VANĚK: Ano. Moment. *(Hledá pero a papír.)*

HLAS: Můžu?

VANĚK: Ano.

HLAS: Operace Samet. Platí plán C. Vstoupit do dění dle platných instrukcí. Do týdne proběhne akce Vlha. Zapojit se do vedení. Dle platných instrukcí a svého svědomí usměřňovat. Setkání s důležitým V.K. U jednacího stolu. Bezvýznamný ekonom a kleptomán, ale dobře vyškolen. Varianta C6 – převod majetku na kupóny. Kompletní směrnice Sametu jste obdržel. Dále platí C13 a C16 – restituce a lustrace. Archív byl neutralizován. Vše má proběhnout nenásilnou formou. Zajistit hladký průběh událostí. To je všechno. Máte to?

VANĚK: Ano.

HLAS: Tak nashle! Ozvu se ve stanoveném termínu. *(Zavěsí.)*

VANĚK *(dlouho přemýšlí, VANĚKOVÁ ho pozoruje)*: Tak daleko to došlo, Mileno. Tak daleko to nechali dojít. Mileno, musíme hned zítra a možná už dneska nakoupit do zásoby. Potraviny budou na kupóny.

Song č. 2

Bude hlad

A bude hlad. Bude bída.
Bude hlad, že i křída
přijde k chuti.
A bude hlad,
nejlepší kuchař.
Když je hlad,
tak si uvař třeba
kůru ruské břízy.

Nebude chleba, nebude pivo,
jen lístky, co oběživo.
Možná, že i ten kozák
vystřízliví.
Nebude máslo, nebude maso,
jen hrách anebo obrok.
Možná jen rudá řepa
pro gurmána.

A bude hlad, možná zas tanky,
místo mouky budou zas kulky.
Místo jogurtu Dannone
bajonet v oku.
Namísto zmrzliny
přivezou v nádržích ropu.

Když je hlad,
břicho zpívá,
břicho skučí, kroutí se, skáče.
Duše zívá a bloudí po dnech
prázdných popelnic.
To vzpomíná na koláče.

Nebude chleba, nebude pivo,
jen lístky, co oběživo.
Možná, že i ten kozák
z toho vystřízliví.
Nebude máslo, nebude maso,
jen hrách anebo obrok,
možná jen rudá řepa
pro gurmána.

3.

*(GENERÁLNÍ v houpacím křesle si připravuje projev. TAJEMNÍK, písařka.
TAJEMNÍK diktuje projev GENERÁLNÍHO a ničí nůžkami dokumenty ze svého
psacího stolu.)*

Ústřední výbor Komunistické strany v nejmenované zemi pátek 17. listopadu 1989
16:30.

- TAJEMNÍK: ...a proto je nutné, abychom se ruku v ruce v jednom šiku v čele s dělnickou třídou a jejím předvojem, Komunistickou stranou, směle a navzdory rozvratným a kriminálním živlům a s vypětím všech sil, které je třeba dnes a denně mobilizovat, zasazovali o splnění plánů pětiletky a přestavby hospodářského mechanismu...
- GENERÁLNÍ: Nejsi dneska nějaký nervózní, soudruhu?
- TAJEMNÍK: I kdepak, soudruhu generální, kdepak. Proč bych měl být nervózní?
- GENERÁLNÍ: Zdá se mi ten můj projev dneska takový nějaký... jak bych to řekl... nefortelný.
- TAJEMNÍK: To se vám jenom zdá, soudruhu generální.
- GENERÁLNÍ: Nu dobrá, dobrá. A copak si to pořád vystříhuješ?
- TAJEMNÍK: É... ale vystříhuji zvířátka, pro své děti. Mají dneska narozeniny.
- GENERÁLNÍ: A to je hezké. Je to takové lidské. A to nám umožňuje socialismus. Že i v práci můžeme něco udělat pro své nejbližší. A pověz mi, soudruhu, to všechny tvé děti mají dneska narozeniny?
- TAJEMNÍK: É... Všechny, soudruhu generální.
- GENERÁLNÍ: A pověz mi, soudruhu, není to divné?
- TAJEMNÍK: É... No, je to trochu nezvyklé. Ale... mám trojčata.
- GENERÁLNÍ: A to je hezké. Trojčata. A že ses nikdy nepochlubil takovým hezkým úspěchem. Nu, snad už budou vyrůstat v lepší společnosti, než je ta naše.
- TAJEMNÍK: Myslíte, soudruhu generální?
- GENERÁLNÍ: Cítím v kostech, že jsme už jenom malý krůček od komunismu. Možná ještě jedna, dvě pětiletky a už to přijde.
- TAJEMNÍK: Možná, že to přijde mnohem dřív.
- GENERÁLNÍ: Jak jenom jste vy mladí netrpěliví. Ale je to hezké, ten váš optimismus. *(Přistupuje ke stolu.)* Ale soudruhu, vždyť to je přece tvá stranická legitimace!
- TAJEMNÍK: Ale stará, soudruhu generální, stará. Mám teď úplně novou, novoučkou a tahle je už nepotřebná. Přece nebudu dětem vystříhovat z nové stranické legitimace nebo dokonce ze stránek vašich velkolepých projevů.

GENERÁLNÍ: To máš pravdu, soudruhu. Ale vždyť vůbec žádná zvířátka nevystřihuješ? Jsou to jenom samé takové proužky?

TAJEMNÍK: É... No víte, teď jsou to proužky, ale až to slepím, budou to zvířátka. Taková ta japonská. Origami se tomu říká.

GENERÁLNÍ: Tak vidíš. To je hezké. Ale stejně... Co se to vlastně dneska děje na chodbách Ústředního výboru Strany?

TAJEMNÍK: A co myslíte, soudruhu generální?

GENERÁLNÍ: No všecek ten shon. To přecházení s těmi papíry a krabicemi plnými jakýchsi dokumentů. Všichni s tím běhají do kotelny.

TAJEMNÍK: Ach to... *(Pauza.)* Tó... Běhají do kotelny...

GENERÁLNÍ: Ano, ano, já to viděl. Ale proč, soudruhu, proč?

TAJEMNÍK: Nó... To je přece kvůli tomu závazku.

GENERÁLNÍ: Kvůli jakému závazku, soudruhu?

TAJEMNÍK: Ústřední výbor Ústředního výboru Strany, který přece nedávno zasedal na podporu přestavby a plnění plánu přijal závazek, že ušetří pět metráků uhlí. A tak teď všichni nosí všechny nepotřebné, staré a překonané dokumenty do kotelny, aby jimi bylo zatopeno.

GENERÁLNÍ: Aha, a to je hezké. Teď je mi to jasné. A já už si myslel... Je zvláštní, že si na to zasedání vůbec nepamatuju.

TAJEMNÍK: Jste přece tak vytížený, soudruhu generální. Nemusíte si přece pamatovat každé usnesení, které se přijme. Od toho jsem tady přece já, váš tajemník, abych si to všechno pamatoval za vás a vy jste nebyl zbytečně zatěžován a mohl rozhodovat především o věcech nejdůležitějších.

GENERÁLNÍ: Ano, ano, máš úplnou pravdu, soudruhu. Jsem teď už zas mnohem klidnější, mnohem klidnější.

Song č. 3

Anebo ne!

Cos mohl udělat včera,
neodkládej na zítřek.
Může se stát, že ráno
zbude zcela nový svět.

Anebo ne! Anebo ne!
Anebo ne!
Anebo se to, co bylo
jenom přejmenuje.
Anebo ne! Anebo ne!
Anebo ne!
Anebo se to, co zbylo
zase použije.

Je možné, že cos dělal včera,
zítra už dělat nebudeš.
Je možné, žes býval ženat
a zítra je z tebe sirotek.
Možná ti včera tleskali
a zítra ti v čepici hodí grešli.
Možná jsi seděl ve fortelné sesli
a zítra se skloníš nad špalkem.

Anebo ne! Anebo ne!
Anebo ne!
Anebo se to, co bylo
jenom přejmenuje.
Anebo ne! Anebo ne!
Anebo ne!
Anebo se to, co zbylo
zase použije.

A i kdybys zase seděl
tam, co jsi seděl vždycky,
v díře či v cimře, u brány pekel,
spokojený byl sporadicky,
hlavu svou smutkem nevěš,
třebas nebyl dost politický.
Když tvrdí ti, že jsi šťastný,
buď jist, že nikdo ti nelže.

Anebo ne! Anebo ne!
Anebo ne!
Anebo se to, co bylo
jenom přejmenuje.
Anebo ne! Anebo ne!
Anebo ne!
Anebo se to, co zbylo
zase použije.

4.

(VANĚK, VAŇKOVÁ a velký nákup.)

Byt opozičního předáka v nejmenované zemi, pátek 17. listopadu 1989 17:00

VAŇKOVÁ: To by snad mělo stačit. Máme tady pět kilo chleba. Víc by ho stejně uschlo. Taky sehnat tak pozdě odpoledne tolik chleba, to není jenom tak. Dvacet kilo mouky by taky mělo stačit. Kdyby se to moc protáhlo, můžu chleba péct rovnou doma. Cukru bude taky dost, soli taky. Co myslíš? Bude nám stačit těch dvacet rolí toaletního papíru?

VANĚK *(mlčí a přemýšlí)*

VAŇKOVÁ: Tak co je s tebou?

VANĚK: Já ti nevím.

VAŇKOVÁ: Tys nikdy nic nevěděl. Na všechno jsem v téhle domácnosti byla vždycky sama. Musí nám to stačit. Rudé právo bude určitě vycházet dál.

VANĚK: Vždyť víš, že Rudé právo nekupujeme.

VAŇKOVÁ: Tak začnem. Když nám dojde toaletní papír.

VANĚK: To je pravda. Bude to takový náš další projev rezistence, další projev moci bezmocných. Ale co si o tom pomyslí lidé?

VAŇKOVÁ: Co by si pomysleli? Nic si nepomyslí. Vysvětlíme jim to. Vždycky jsi uměl lidi přesvědčit. Co se to na té ulici děje?

(Vstoupí ESTÉBÁK s dalším nákupem.)

ESTÉBÁK: Kam vám to mám složit?

VAŇKOVÁ: Dejte to sem na stůl. Ještě se to vejde. Děkuju. Jste hodný. Teď nás už můžete jít zas hlídat. A promiňte, že jsme vás obtěžovali.

ESTÉBÁK: To nic.

VAŇKOVÁ: A nevíte, co se to venku děje?

ESTÉBÁK: No, je to takový divný. Všichni vyrazili nakupovat. Já nevím, jestli to byl dobrý nápad.

VANĚK: Vidíš, říkal jsem ti, že o tom nemáš Blažkové nic říkat. Ta drbna všechno rozkecá.

ESTÉBÁK: No, doufám, že z toho nebudou nějaký nepříjemnosti. To víte, pane Vaněk, jste tady v okolí autorita a když... No když se vydáte na velký nákupy... To jsem trochu nedomyslel.

VANĚK: Nic si z toho nedělejte, my na vás neřekneme, že jste nám pomohli.

ESTÉBÁK: Jste hodný, pane Vaněk. Tak já už radši půjdu.

VAŇKOVÁ: Nashledanou. A přijďte zas.

(ESTÉBÁK odejde.)

VANĚK: Taky musíš flirtovat s každým estébákem.

VANĚKOVÁ: Já že flirtuju s estébáky? Co si to o mě myslíš? To ti zas určitě píská v uchu, Josefe!

VANĚK: Ále... *(Usedá k psacímu stroji.)*

VANĚKOVÁ: Tak co nepíšeš? Tak přece piš? Nikdo jiný to za tebe nenapíše!

VANĚK: A co když to vůbec není tak?

VANĚKOVÁ: Jak?

VANĚK: S těmi kupóny. Co když je to celé úplně jinak? Co když... tak mě napadlo, se mnou v téhle zemi přece jenom někdo počítá? Co když budu třeba opravdu prezidentem?

VANĚKOVÁ: Nezbláznil ses? To ti nestačí, že jsi mluvčím opozice? Kdo by s tebou počítal?

VANĚK: To právě nevím. Ale ten Štěpán...

VANĚKOVÁ: To jako myslíš, že jsme peníze za tenhle nákup vyhodili úplně zbytečně?

VANĚK: No, možná.

VANĚKOVÁ: Já se z toho pomínou. Miloši, prosím tě, piš politický esej a už mě netrap. Copak nevidíš, jak jsem z toho tvého disentu už celá utrápená?

VANĚK: Ach jo.

(Zvoní telefon. VANĚK zvedne sluchátko.)

VANĚK: Vaněk.

HLAS: Oddělení třináct. Pane Vaněk, co se to tam u vás, krucinál, děje? Co nám to děláte? To musíte jít nakupovat zrovna teď? Jak to, že vás vůbec pustili ven? Máte sedět doma na prdeli, to nevíte? Copak jste nedostal instrukce?

VANĚK: No, jenom trochu instrukcí. Ale když teď bude všechno na přiděl, tak jsme mysleli...

HLAS: Jaký přiděl?

VANĚK: No na ty kupóny, jak jsem slyšel.

HLAS: Ježíši Kriste! Vy jste nic nedostal?

VANĚK: A co jako?

HLAS: Směrnice přece. Včera jsem vám je poslal. Hned, když jsme to spustili.

VANĚK: Už včera? Ne, nedostal.

HLAS: Mě už to nebaví! Ať si za ten brajgl už konečně zodpovídá někdo jinej! Mě už to fakt nebaví. No nic. My to s těma lidma u vás nějak uděláme. Třeba tam nasměrujem tu studentskou

demonstraci a pak je všechny pošlem k Máji, na Národní. Že je tam dneska dýl otevřeno.

(Zvonek. VAŇKOVÁ jde otevřít. Vstoupí ESTĚBÁK se zásilkou.)

- ESTĚBÁK: Promiňte, ale přišla spěšná zásilka z ústředí. Na shledanou.
- VAŇKOVÁ: Děkuju. Jste moc hodný. Na shledanou. A přijďte zas.
- VANĚK: Moment. *(VAŇKOVÉ.)* Dej to sem! Tak teď to právě asi přišlo.
- HLAS: Je to od nás?
- VANĚK: Ano, ano. Je to od vás.
- HLAS: Tak si to prostudujte. Ještě zavolám. A ne abyste se přidával k tý demonstraci. Potřebujem vás živýho a zdravýho.
- VANĚK: A...
- HLAS: Co zas?
- VANĚK: A je to vůbec rozumné, takhle po telefonu? Určitě mě odposlouchávají.
- HLAS: Jistě, že vás odposlouchávají. Já vás odposlouchávám. Nebojte, je to úplně bezpečné. Tak prostudovat a nashle.
- VANĚK: Na shledanou.
- (VANĚK otevírá obálku a listuje ve svazku.)*
- VAŇKOVÁ: Co to zas máš?
- VANĚK: Tak je to pravda.
- VAŇKOVÁ: Co je pravda?
- VANĚK: Budu prezidentem.
- VAŇKOVÁ: To se dalo čekat, že se jednou zblázníš. Nietzsche se zbláznil, Kierkegaard, Heidegger a Sartre se zbláznili, tak ses jako filozof zbláznil taky. Dalo se čekat, Rudolfe, že to jednou přijde.
- VANĚK: A neříkej mi Rudolfe, ani Jindřichu! Ani Karle! Už toho mám dost! Jsem Ferdinand!

Song č, 4

Pravda zvítězí

Takže je to přece pravda,
co dosud skryto v tušení.

A ta pravda je tak milá
jako kočky hlazení.

Na talíři už nebude
vyjímat se mletý flák.
Jenom kotlet libový,
jenom kotlet libový.

Taky humr růžový,
taky humr růžový.

Takže se to přece stane,
správná pravda zvítězí.
Na koho ta volba padla,
ten svou porci klidně sní.

Na talíři už nebude
vyjímat se rudé lečo,
ale biftek bizoní,
ale biftek bizoní.

Taky stehna skokaní,
taky stehna skokaní.

Takže se to přece stane,
někdo kočky hladí rád.
Někdo musí chytat psy
a pak se jimi v skrytu cpát.

Na talíři už nebude
vyjímat se karbenátek,
ale z krokodýla plát,
ale z krokodýla plát.

Taky kousek hroších zad,
taky kousek hroších zad.
No kdo by asi, kdo by asi,
kdo by asi tomu nebyl rád?

5.

Sídlo kardinálovo v nejmenované zemi, pátek 17. listopadu 1989 17:15.

(KARDINÁL, BISKUP VLKODLAK. BISKUP VLKODLAK si brousí pilníkem zuby.
Na stole maličký robot na baterky se svatozáří.)

KARDINÁL: To je pěkné, co mi poslali, to je pěkné! Co myslíš? Že je to pěkné?

BISKUP VLKODLAK (*si brousí zuby*)

KARDINÁL: Takové malinkaté je to. Takový malinkatý světec je to. Malinkatý světeček nové doby. Kybernetické doby. Pěkný suvenýr. Pěkné suvenýry teď ve Vatikánu dělají, že?

BISKUP VLKODLAK (*si brousí zuby*)

KARDINÁL: A to mi neposlali jen tak pro nic za nic. To mi poslali proto, že si mě váží. Že si mě váží za to, jak to tady dělám, jak prosazuju věc Boží, jméno Boží, proti ateistickým tmářům. Jak chráním své ovečky před komunisty.

BISKUP VLKODLAK: Ovečky... (*a brousí si zuby.*)

KARDINÁL: Zvláště kanonizací Anežky jsem se vyznamenal. Ta se mi povedla. Že jsem to prosadil. Že jsem to hezky prosadil?

BISKUP VLKODLAK (*mlčí a brousí si zuby*)

KARDINÁL: A takhle se to pouští. Tímhle tlačítkem. (*Spustí robůtka. Robot se svatozáří kráčí po stole.*) Zatím umí jenom chodit. Ale brzy se naučí určitě i křížovat, možná i utrpení a soucitu se brzy naučí, milosrdenství, možná, že i nějaká ta modlitbička z něho brzy vypadne, tedy myslím, že ji brzy zvládne odříkat. Pěkné, moc pěkné, že?

BISKUP VLKODLAK (*si brousí zuby*)

KARDINÁL: A co se děje dneska venku?

BISKUP VLKODLAK: Nic nového. (*A brousí si zuby.*)

KARDINÁL: Jistě. Už stovky let se neděje nic nového. Lidé jsou pevnější ve víře, nebo méně pevní ve víře, oveček přibývá nebo ubývá, ale církev, církev tady byla, je a bude, stejně jako Bůh, protože kdo by se ho jinak zastával, vid'?

BISKUP VLKODLAK: Ovečky... (*brousí si zuby*)

KARDINÁL: Co je to dneska s tebou? Jsi nějaký málomluvný?

BISKUP VLKODLAK: Bolí mě zuby. (*A brousí si zuby.*)

KARDINÁL: A to je nepříjemné. To znám. To je nepříjemné. Bůh nás mnohdy těžce zkouší, ale musíme vytrvat ve víře, neboť není nikoho kromě nás, kdo by jeho slávě věrně sloužil a slova jeho zvěstoval. Ale pěkné to je, ten náš nový svatý. Pěkné. Minule mi poslali taky pěknou věc. Kam jsem ji jenom... Tady je! (*Vytáhne Papamobil ovládaný bovdenem nebo dálkově,*

vysílačkou.) To je taky pěkné. A takhle se to ovládá. (Autíčko jezdí kolem dokola.) Pěkné, že?

(Ozve se vzdálené vlčí zavytí. BISKUP VLKODLAK si přestane brousit zuby a zaposlouchá se.)

BISKUP VLKODLAK: Musím jít, eminence.

KARDINÁL: Jen běž, synu. Jen běž. Bůh ti žehnej.

BISKUP VLKODLAK: Děkuji, eminence. *(Políbí KARDINÁLOVI prsten a odejde.)*

KARDINÁL: Hezké. Moc hezké! *(Radostně tleská.)*

Song č. 5

Panenko Maria...

Panenko Maria, svatá panno,
Václave, patrone nebeský,
nežli se setmí a nadejde se ráno,
vepřík si zachrochtá pro štěstí.

Štěstí je vratké a je ho vždy třeba,
když třísky prší a dým stoupá vzhůru.
Dým nyvých nadějí a ztvrdlého chleba,
k zmlklému nebi jde zpod nohou smích.

Protože, co se jí,
to se navařilo.
Protože, co nechutná,
se zpotvořilo.
A labužníkům
vagón podvodů.
Těm, co milovali,
příslib rozchodů.

Panenko Maria, nebeská matko,
Václave, hlídači bezcestí,
nenechte dorazit rozmilé zvířátko,
když naběhlo vlkům na pěsti.

Smrt počká na všechny a krouhne vzlety,
křivdy s blažeností vyrovná.
Z hříchů se zaraduj, nedbej na kletby,
co na tom, že ruce máš od hovna?

Protože, co máš rád,
to si vezmi hned.
Protože, co ti patří,
je samý med.
Kdo si počká
v teplém pokoji,
v osudnou chvíli,
mráz ho neskolí.

Upíři po stopě
právě vyrazili,
aby včerejšek se zitrňkem
zlehka usmířili.
Aby bližním svým milým
žilou pustili,
chorálem bezectným
dílo stvrđili:
„Když chceš své maso,
pak vyceň bílé zuby,
zakousni se do něj
a už ho nepusť z huby.

Když chceš své maso,
pak vezmi si ho celé,
maso ti prospěje,
ať už tě v hubě hřeje.“

(VANĚK, VAŇKOVÁ *studují spis.*)

Byt opozičního předáka v nejmenované zemi, pátek 17. listopadu 1989 17:30

- VANĚK: No to je geniální! To by mě vůbec nenapadlo!
- VAŇKOVÁ: Jistěže ne.
- VANĚK: Nech toho! Tady se jedná o budoucnost tohoto státu.
- VAŇKOVÁ: Samozřejmě, že státu. O naši budoucnost těžko. S tebou totiž žádná budoucnost není!
- VANĚK: No podívej! Kupónová privatizace! To je to, co mě popletlo. Je to něco jako znárodnění, ale opravdu celým národem, každým jednotlivým svobodným občanem. Demokraticky. Nebo tady, restituce, navrácení komunisty znárodněného majetku původním vlastníkům. To se nás vlastně taky týká. Tenhle bod se mi obzvlášť líbí. A lustrace. No samozřejmě! Pěkně si na estébáky došlápnout! To je pěkný způsob, jak zúčtovat s minulostí.
- VAŇKOVÁ: Ale vždyť to celé vymysleli estébáci!
- VANĚK: Ale určitě nějaké reformní křídlo. Určitě jsou reformisti a demokraté i uvnitř Státní bezpečnosti. Jinak by to přece nebylo možné.
- VAŇKOVÁ: A jak to celé vlastně začne?
- VANĚK: To je tady, podívej.
- VAŇKOVÁ: Brutální policejní zákrok proti pokojné studentské demonstraci s fingovanou obětí, studentem zavražděným zasahující jednotkou Veřejné bezpečnosti.
- VANĚK: Geniální! Nevymyslel bych to lépe. Brutální zákrok a spontánní vlna veřejného hněvu. 17. listopadu, v Den studentstva. Se Zapletalem, co by obětí nacismu v zádech. Komunismus a nacistická okupace. Krásná politická paralela!
- VAŇKOVÁ: To znamená, že oni tam někoho zabijou a na tom postavíme nový režim?
- VANĚK: Nezabijou. Jenom to zahrajou, že zabili. Trochu studenty zmlátí, přerazí jim nějaké to žebro, ruku, čelist, aby si to zapamatovali, pak tam šoupnou pod zakrvácené prostěradlo nějakého estébáka, řeknou o té vraždě Petrovi, ten to hned vykecá za hranice a svoboda je tady. Žádná revoluce se neobejde bez obětí.
- VAŇKOVÁ: To bude asi pěkně otužilý estébák. Je tam už teď skoro pod nulou.
- VANĚK: Třeba se teple obleče. Vezme si teplé spodní prádlo, teplý svetr...
- VAŇKOVÁ: A ty se na tom jako budeš podílet, jo?

VANĚK: No ano. Není to sice úplně správné, ale musíme myslet realisticky, konsensuálně, pragmaticky, leč s nezpochybnitelnou morální integritou. Tak aspoň pár symbolických ran a kopanců, jedna symbolická mrtvola. To je přece za svobodu a demokracii směšně nízká cena.

VANĚKOVÁ: Jenom, aby ta svoboda a demokracie, nebyla taky taková směšně nízká.

VANĚK: Ale ne! To už si přece ohlídáme!
(*Zvoní telefon. VANĚK zvedne.*)

VANĚK: Vaněk.

HLAS: Nazdar, Ferdinande!

VANĚK: Ahoj, Jiří!

JIŘÍ: Už to víš?

VANĚK: Ne, nic nevím, co bych měl vědět!?

JIŘÍ: Včera to spustili.

VANĚK: Aha, ty myslíš to?

JIŘÍ: Ano, to! Myslím to!

VANĚK: Taky o tom víš?

JIŘÍ: Ano, taky.

VANĚK: Hodně o tom víš?

JIŘÍ: No, až moc.

VANĚK: A taky jsi dostal... tu složku?

JIŘÍ: Ano, taky.

VANĚK: A co na to říkáš?

JIŘÍ: Já nevím, jestli takhle po telefonu... Určitě tě odposlouchávají.

HLAS: Odposloucháváme, ale to je v pořádku.
(*JIŘÍ rychle položí telefon. VANĚK taky. Po chvíli opatrně zvedne sluchátko.*)

VANĚK: Haló, jste tam?

HLAS: Ano?

VANĚK: To nás nemůžete ani na chvíli přestat odposlouchávat?

HLAS: Promiňte, já myslel, že teď, když už mezi sebou nemáme žádné tajnosti...

VANĚK: Ale já bych si chtěl promluvit s Jiřím.

HLAS: Dobře, tak já to tady na chvíli vypnu a nechám vás. Promluvit si. (*Zvuk pokládaného sluchátka.*)

VANĚK: Jste tam ještě?
(*Ticho. VANĚK vytáčí. JIŘÍ to zvedne.*)

VANĚK: Jiří?

JIŘÍ: Človče, já se ti lek. Proč voláš? Vždyť tě odposlouchávají. Sejdeme se radši osobně.

VANĚK: Už je to v pořádku.

JIŘÍ: Opravdu?

VANĚK: Opravdu. Tahle linka je určitě čistá.

JIŘÍ: Tak co ty na to, na všechno? Jdeš do toho? Určitěs to svinstvo odmítl, že jo? Přece se nebudeme podílet na nějaké estébácké akci. Jsi pro spoustu lidí morální autorita. Jestli bys to přijal, zklamalo by to spoustu lidí, kteří se tady vždycky bili za svobodu. Proti totalitě. Já to hned hodil do kamen. Takové svinstvo. Ostatní to udělali taky tak. Ani jsem ten hnůj nečetl.

VANĚK: No... to víš..., že jsem to nepřijal. Takové svinstvo. Taky se ti to nelíbí, že?

JIŘÍ: Vůbec. Ale jestli se něco chystá, mělo by se to využít. Máme málo času. Vzít jim iniciativu z rukou. Napadá tě něco?

VANĚK: No... víš, Jiří... tak najednou. Musím si to rozmyslet. Ale určitě bychom měli něco dělat. Tebe nic nenapadá?

JIŘÍ: Musíme být rozhodně proti!

VANĚK: Ano, to je dobrý nápad.

JIŘÍ: Rozhodně proti. A vydáme prohlášení.

VANĚK: Určitě bychom měli odmítnout se na tom podílet. Ale taky musíme něco vymyslet. Něco, jak říkáš, proti. Přišlo to tak najednou. Já ti nevím. Musíme něco vymyslet. Říkáš, žes to ani nečetl? A ostatní taky ne? A do kamen říkáš?

JIŘÍ: Přece nebudeme číst něco z ústředí Státní bezpečnosti?

VANĚK: To je pravda. Musím přemýšlet. Zavolám ti. Měj se, Jiří!

JIŘÍ: Taky se měj. A kdyby tě něco napadlo, zavolej. Všichni na tebe spoléhají, Ferdinande.

(JIŘÍ na druhé straně položí telefon. Ve sluchátku se zničehonic zase ozve HLAS.)

HLAS: Pane Vaněk, přece ho nebudete brát vážně? Vždyť my vás potřebujeme!

VANĚK: Nemůžu přece spolupracovat s takovými lidmi, jako je Štěpán.

HLAS: Ale Štěpán s tím nemá nic společného. Ten se o tom náhodou někde dozvěděl, hned vám volal a chtěl si to u vás vyžehlit. Toho si potom klidně dejte zavřít. Nám je to jedno, stejně je vyřízený.

VANĚK: Musím si to rozmyslet.

HLAS: Co si chcete rozmyslet? Vždyť je to už přece všechno vymyšlené!

VANĚK: Ale má morální autorita...

HLAS: Ano, ano, vaše morální autorita! Právě tu přece potřebujeme!

VANĚK: Musím si to rozmyslet.

HLAS: Ach jo. Tak ale rychle. Přece byste takový krásný plán nechtěl zničit? Víte, co to dalo práce? Co to dalo přemýšlení? Kolik lidí na tom dnem a nocí dělalo? Kolik dní a nocí? Copak vám slova svoboda a demokracie nic neříkají?

VANĚK: Uvidíme. Musím si to promyslet.
(*Položí sluchátko.*)

VANĚKOVÁ: Tak co?

VANĚK: Já ti nevím, Mileno. Já ti nevím.

VANĚKOVÁ: To mě nepřekvapuje. Od filozofů se přece nikdy nechtělo, aby něco věděli. Jeden alibista to dokonce povýšil na největší pravdu. No hnus.

VANĚK: Kam jdeš?

VANĚKOVÁ: Potřebuju oběhnout pár známých, aby své děti dneska na tu demonstraci nepouštěli, když to bude takový masakr.

VANĚK: Dobře. Ale nepřeháněj to. Aby tam vůbec někdo přišel, koho by mohli... Však víš.

VANĚKOVÁ: Víím, víím. (*Odejde*)

VANĚK: Co já mám teď jenom dělat? Co by se teď mělo vlastně udělat? Ano, Jiří má pravdu. Mělo by se to odmítnout. Ale zas taková příležitost. Prezidentem. Konečně. Samozřejmě, že o moc tady nejde. To je jasné. Jde především o změnu. Byla by to šance. K obohacení. Národa samozřejmě. K uchopení moci. Národem samozřejmě. Člověk by měl myslet především na dobro těch obyčejných, prostých občanů. Co ještě nevědí. Ano. Ano. Být prezidentem prostých občanů. Šikovně manévrovat. To je to. Říct jim pravdu. Třeba nemilou. No kdyby byla až tak nemilá, tak se třeba neřekne celá. Ale aspoň něco jim říct. Co unesou. Ale zas ti estébáci. Určitě to mají promyšlené. Určitě chtějí využít mou poctivost. Mou bezelstnost, nezištnost. Jak se jim jenom dostat na kobytku? No, to by se pak už nějak vymyslelo. Nasměruje se to jinam, než chtějí, že ano. Když už prezident. A někdo je přece jednou vystřídat musí. Kdo jiný nežli já? Kdy nežli teď? Taková příležitost. Tak nevím. Nevím. Taková pěkná příležitost...

(*VANĚK dlouho sedí. Před sebou spis z Ústředí. Prudce ho odstrčí. Pak na něho dlouze zachmuřeně hledí. Jeho ruka se po chvíli začíná ke spisu jakoby téměř bezděčně přibližovat. Prsty přejíždějí po jeho okrajích a titulní straně. Vaněk si spis pomalu přisune k sobě. Zvolna ho otevře a začne číst svou první prezidentskou novoroční řeč.*)

VANĚK: „Milí spoluobčané, čtyřicet let jste v tento den slyšeli z úst mých předchůdců v různých obměnách totéž: jak naše země vzkvétá, kolik dalších miliónů tun oceli jsme vyrobili, jak

jsme všichni šťastni, jak věříme své vládě a jaké krásné perspektivy se před námi otevírají.

Předpokládám, že jste mne nenavrhli do tohoto úřadu proto, abych vám i já lhal.“

No teda. Nenapsal bych to líp.

„Naše země nevzkvétá. Velký tvůrčí a duchovní potenciál našich národů není smysluplně využit. Celá odvětví průmyslu vyrábějí věci, o které není zájem, zatímco toho, co potřebujeme, se nám nedostává. Stát, který se nazývá státem dělníků, dělníky ponižuje a vykořisťuje. Naše zastaralé hospodářství plýtvá energií, které máme málo. *(Pomalů se stmívá.)* Země, která mohla být kdysi hrdá na vzdělanost svého lidu, vydává na vzdělání tak málo, že je dnes na dvaasedmdesátém místě na světě. Zkazili jsme si půdu, řeky i lesy, jež nám naši předkové odkázali, a máme dnes nejhorší životní prostředí v celé Evropě. Dospělí lidé u nás umírají dřív než ve většině evropských zemí. *(Je už úplná tma.)*

Dosavadní režim – vyzbrojen svou pyšnou a nesnášenlivou ideologií – ponižil člověka na výrobní sílu a přírodu na výrobní nástroj. Zaútočil tím na samu jejich podstatu i na jejich vzájemný vztah. Z nadaných a svěprávných lidí, důmyslně hospodařících ve své zemi, udělal šroubky jakéhosi obludně velkého, rachotícího a páchnoucího stroje, o němž nikdo neví, jaký má vlastně smysl. Nedokáže nic víc než zvolna, ale nezadržitelně opotřebovávat sám sebe a všechny své šroubky.

(Když se opět rozsvítí, VANĚK sedí v prezidentské pracovně v kvádru. Novoroční řeč pokračuje.)

Možná se ptáte, o jaké republice sním. Odpovím vám: o republice samostatné, svobodné, demokratické, o republice hospodářsky prosperující a zároveň sociálně spravedlivé, zkrátka o republice lidské, která slouží člověku, a proto má naději, že i člověk poslouží jí.

Můj nejvýznačnější předchůdce zahájil svůj první projev citátem z Komenského. Dovolte mi, abych já svůj první projev ukončil vlastní parafrází téhož výroku:

Tvá vláda, lide, se k tobě navrátila!“

(Ozve se: „Stop!“ „Výborně, pane prezident!“ „To byla konečně řeč.“ „Bravo!“ Neutuchající potlesk. Tma.)

KONEC